

Alnarp den 9 juni 2015

Till
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Konkurrenskraftsutredningen

Sveriges Utsädesförening (SUF), som är en ideell förening för frågor som rör växtförädling och utsäde, vill framföra följande synpunkter på Konkurrenskraftsutredningens förslag.

Utredningen sammanfattar sin syn på växtförädlingens betydelse för konkurrenskraft mm för jordbruk och trädgård med att konstatera att *"sammantaget anser utredningen det vara viktigt att tillräckliga växtförädlingsinsatser kommer till stånd, inte minst vad gäller att utnyttja möjligheter med nya tekniker inom växtförädlingen. Eftersom detta styrs av lagstiftning på EU-nivå så är det nödvändigt att den svenska regeringen inom EU förhandlar i syfte att påskynda utvecklingen av sådana nya tekniker."*(sid 51)

SUF delar utredningens uppfattning att växtförädling är ett viktigt instrument för att tillgodose en rad olika mål och ambitioner som berör jordbruk och trädgård. Till dessa hör:

- 1) *Konsumentssäkerhet och konsumentefterfrågan.* Riktade insatser kan bidra till att minska risker för kontaminering av vegetabilier med hälsofarliga substanser. Upptagning av tungmetaller som kadmium och arsenik kan minskas genom växtförädling. Genom resistensförädling kan problem med förekomst av mykotoxiner som funktion av svampinfektioner minskas. Genom resistensförädling kan också användning av kemiska bekämpningsmedel minskas med lägre förekomst i svenska livsmedel av resthalter av dessa ämnen som följd. Det ökade intresset för ekologiskt producerade livsmedel, inte minst potatis, grönsaker, frukt och bär, visar på behov av växtförädling som underlättar möjligheterna att möta denna efterfrågan från konsumenterna.
- 2) *Innovativa livsmedel.* Växtförädling kan utnyttjas för att ta fram nya kvaliteter i råvaran som öppnar helt nya eller utvecklar befintliga användningsområden, t ex havre, äpple och bärgrödor för drycker; vete som kan accepteras av personer som lider av celiaki; potatis med stärkelse som bryts ner långsammare; grönsaker, frukt och bär med förhöjt innehåll av hälsobefrämjande ämnen; oljeväxter med långkedjiga, fleromättade fettsyror.
- 3) *Miljömål.* Resistensförädling är ett verkningsfullt verktyg för att minska beroendet av kemiska bekämpningsmedel och för ekologisk odling helt nödvändig för att minimera odlingsrisker. In-

satser behövs för många växtslag och mer eller mindre i alla grödor. Eftersom skadegörarna ständigt anpassar sig till värdväxtens resistensegenskaper så måste den här resistensförädlingen kontinuerligt förnyas även om det nu finns möjlighet att ta fram resistens som har goda förutsättningar att vara mer hållbar. Direktivet för integrerad bekämpning (IPM) har accentuerat kraven på förbättrad resistens mot skadegörare, också i de fall där vi idag har väl fungerande kemisk bekämpning. Förädling för ökad effektivitet i växters utnyttjande av kväve och fosfor innebär också att risker för läckage av kväve och fosfor till hav och sjö minskar. Växtförädling för sorter som medger plöjningsfri odling, t ex perenna grödor (stråsäd eller oljeväxter) kan långsiktigt minska förluster av näringsämnen och matjord. Detsamma gäller förädling för herbicidtolerans för miljömässigt acceptabel ogräskontroll i sådana odlingssystem. Förädling av perenna grödor kan också öka inbindningen av kol i åkermark.

- 4) *Klimatanpassning.* Förädling för successiv anpassning till ett förändrat klimat är en förutsättning för konkurrenskraftig odling av många grödor, särskilt perenna grödor och andra grödor som är mer känsliga för vår unika kombination av oförändrat ljus, mildare vintrar och vårfroster för sin utvecklingsrytm. Ett ändrat klimat ger också nya eller ändrade problem med skadegörare som leder till ökat eller nya behov av resistensförädling. Ändrat mönster för nederbörd under vår och försommar leder till särskilda behov av anpassning för både försommartorka och vattenmättnad hos vårsådda grödor. Introduktion av nya grödor i ett varmare klimat med längre vegetationsperiod kan kräva särskild anpassning till vårt nordiska ljusklimat som är unikt i ett globalt odlingsperspektiv.
- 5) *Diversifierad produktion.* Odling av små grödor eller grödor med särskilda egenskaper för en diversifierad produktion kräver tillgång till anpassade sorter för att vara konkurrenskraftig, vilket inte kan förväntas från internationell växtförädling som arbetar för de stora marknaderna. Exempel på sådana grödor är konserv- och foderärt, åkerböna, våroljeväxter och äpple. Odling av frövall eller annan utsädesproduktion är också intressanta, kvalificerade alternativ. Växtförädling kan också bidra till ökad odling av trädgårdsgrödor eller nya grödor i jordbruket. Odling av grödor som industriråvara eller för energi leder också till särskilda behov av förädlingsinsatser.
- 6) *Produktivitet i växtodlingen.* En successivt förbättrad produktivitet som producerar mer med en mindre insats än idag kommer att vara en nödvändig förutsättning för vår framtida produktion i jordbruk och trädgård. Växtförädlingen kan bidra med ytterligare höjd "harvest index", anpassning till regionala klimatförhållanden, avbrottsgrödor i stråsädesdominerade växtföljder, bättre utnyttjande av tillgänglig växtnäring, minskad stress för vattenfaktorn och värme, bättre resistens för mindre beroende av kemiska bekämpningsmedel och för resistens mot skadegörare där vi saknar bra metoder för kemisk eller annan bekämpning. De stora internationella växtförädlingsföretagen och den internationella forskningen satsar på stora globala grödor som majs och soja eller på stora marknader för våra viktiga grödor i Frankrike/ Tyskland och USA, vilket innebär att fortsatt stark växtförädling för vår marknad är angelägen, inkl för-förädling (pre-breeding), behovsdriven forskning och tillgång till aktuella nya tekniker, för att vår odling av jordbruks- och trädgårdsgrödor ska kunna hävda sig gentemot odling i andra länder. En väl fungerande sortprovning ger underlag för lantbrukare, rådgivning och industri för sortval under olika förutsättningar, liksom odlingstekniska försök med aktuella marknadssorter för dessas optimala utnyttjande.

- 7) *Export av vegetabilier.* För vår export av vegetabilier, antingen som förädlade produkter eller som nischad export av bulkproduktion (t ex malkorn, grynhavre eller brödvete) underlättas av tillgång till specifika kvaliteter som svarar mot olika livsmedelsindustriernas och marknadernas önskemål och medger att vår export kan differentieras från andra länders produkter.
- 8) *Underlag för konkurrenskraftig animalieproduktion.* Växtförädling av vallgrödor med bättre ut hållighet mot utvintring, höjd kvalitet eller bättre anpassning till odling i blandvallar ger bättre förutsättningar för mjölk och nötkött. Exempel på sådana förädlingsmål finns för alla de tre viktigaste vallgrödorna – timotej, rajgräs och klöver. Växtförädling för ökad inhemsk odling av proteingrödor kan ge bättre konkurrenskraft för all animalieproduktion. Förädling för att minska innehåll av antinutritionella egenskaper eller annan kvalitetsförbättring kan ge fördelar för utfodring till enkelmagade djur.
- 9) *Samverkan i kunskapskedjan.* Växtförädlingens samverkan med forskning inom olika områden som rör produktionssystemens utformning, växtförädlingsforskning, livsmedelsforskning, rådgivning och aktörer i olika marknader gör att växtförädlaren kan utgöra ett nav för utveckling av nya produkter, produkter med förbättrade egenskaper eller höjd produktivitet i olika delar av värdekedjan.
- 10) *Samverkan i regionen.* Det finns flera mindre växtförädlingsföretag i Norden som konkurrerar på utsädesmarknaden. Genom etablering av ett nordiskt PPP Partnerskap för Pre-breeding (förförädling) har ett samarbete inletts mellan företagen och växtförädlingsforskning i de nordiska länderna för de första stegen i växtförädlingen. Nu samarbetar företag som tidigare enbart såg sig som starka konkurrenter i flera projekt. Växtförädlingen i de baltiska länderna deltar också i detta samarbete. Det här samarbetet är ett bra exempel på hur personella resurser, företagets insatser och statliga medel kan poolas för ett effektivare utnyttjande än om en satsning bara görs nationellt eller inom ett företag.
- 11) *Livsmedelssäkerhet och –försörjning.* Utveckling av en diversifierad produktion av vegetabilier ger en ökad livsmedelssäkerhet. Det kan också sägas vara en etiskt ansvarsfull politik att bidra till en global livsmedelsförsörjning genom att minska vårt beroende av import av livsmedel.

I en initiativrapport till Europaparlamentet av Marit Paulsen betonas vikten av att det finns växtförädling som fokuserar på europeiska behov: vilka växter, spannmål och frukter som passar för olika lokala och regionala europeiska behov. Detta är avgörande för att man ska kunna ge bönderna den frihet de behöver samt förbättra kvantiteten och kvaliteten på maten. Forskningen inom växtförädlingssektorn behöver långsiktiga stöd för att kunna fungera. EU, med en gemensam jordbrukspolitik, har en skyldighet att ta ansvar för att möta framtida utmaningar inom jordbruk och växtförädling och det är viktigt att EU är ledande i utvecklingen av nya växtförädlingstekniker. Det är inte möjligt för små och medelstora växtförädlingsföretag inom EU att själva finansiera en stor del av forskningen och samtidigt vara konkurrenskraftiga. Kommissionen uppmanades att avsätta resurser och skapa en sammanhållen struktur för forskning om växtförädling så att den europeiska mångfalden utvecklas. Medlemsländernas ansvar understöds också. Det betonades att det för att möta olika behov är helt avgörande att det finns möjlighet att utveckla olika växtförädlingstekniker i takt med tiden. Dessutom betonades att målet med lagstiftning knuten till växtförädling i slutändan måste vara att underlätta användning av olika tekniker och för forskningen kring jordbruk och växtförädling, vilket ska leda till produkter som ger hög avkastning och är säkra för hälsa och miljö. Rapporten antogs med stor majoritet av Europaparlamentet.

SUF delar de uppfattningar som kommer till uttryck i initiativrapporten. Vad som nu behövs är:

- En ordentlig förstärkning av de statliga resurser som avsätts för växtförädling i hela kedjan från forskning, teknikutveckling och karakterisering av genkällor; till behovsdriven forskning för olika tillämpningar av nya tekniker och kunskaper; till pre-breeding i nära samverkan med företag; till initiering av nya växtförädlingsprogram; och till växtförädling som drivs i offentlig regi
- Att förstärkning av resurser och fördelning av medel för behovsdriven forskning, pre-breeding, initiering av nya förädlingsprogram och växtförädling i offentlig regi sker i samråd med olika aktörer och intressenter för formulering av mål, prioritering av insatser och viss medfinansiering
- Att de satsningar som görs är teknikneutrala och där det är önskade egenskaper som styr
- Att en ytterligare resursförstärkning till området baseras på en särskild utredning som helst är parlamentariskt sammansatt, eller en motsvarande arbetsgrupp knuten till arbetet med livsmedelsstrategin och dess implementering, med hänsyn till de politiska dimensionerna av olika frågor som rör växtförädlingen – nuvarande teknikbaserad lagstiftning, skyddsformer, ekonomiska intressen, tillgång till genetiskt utgångsmaterial, mm.

Eva Karin Hempel
Ordf i Sveriges Utsädesförening